

Platform Houtrook en Gezondheid

Het **Platform Houtrook en Gezondheid** zet zich in voor het voorkomen dan wel verminderen van overlast of gezondheidsschade door het stoken van hout en andere vaste brandstoffen door particulieren.

Aan: projectorganisatie Uitvoeringsagenda Schone Lucht Akkoord en Pilot Houtstookarme wijk

Van: Platform Houtrook en Gezondheid

Datum: 12 januari 2021

Mogelijkheden om te monitoren bij de Uitvoeringsagenda SLA en de pilot “Houtstookarme wijk”

In de steden Utrecht en Helmond gaat in 2021 een pilot lopen voor een houtstookarme wijk. Wij onderschrijven dit initiatief en hopen dat dit een succes wordt. Er wordt daarvoor een hele serie maatregelen ingezet waarvan het te verwachten effect onbekend is. Er is op dit moment nog geen monitoringsplan.

Ook voor de Uitvoeringsagenda SLA thema Houtstook is nog geen concreet monitoringsvoorstel gedaan.

Het Platform Houtrook en Gezondheid heeft een aantal aandachtspunten en adviezen geformuleerd die van belang zijn in het kader van de monitoring. Wij vinden het monitoren van de uitvoering zeer belangrijk, zodat het effect van de maatregelen inzichtelijk wordt. De monitoringsgegevens zorgen ervoor dat u het huidige beleid kunt toetsen en aanpassen (PDCA-cirkel toepassen).

Wij adviseren bij de opzet van monitoring de volgende punten mee te nemen :

1. Definiëren van een aantal indicatoren.
2. De monitoring wordt meer betrouwbaar als er een direct en eenduidig verband is tussen de maatregel en de indicator.
3. Uitvoeren van een nulmeting.
4. Bepalen over welke periode je gaat monitoren.
5. Na een overeen te komen tijd bepalen of het resultaat blijvend is.

Monitoring Uitvoeringsagenda SLA

In hoofdstuk 5 van de Uitvoeringsagenda SLA thema Houtstook wordt opgemerkt dat er nog geen indicatoren zijn ontwikkeld voor het effect van de houtstookmaatregelen. Er is nu dus per definitie nog geen nulsituatie bekend. Wat je eigenlijk zou willen weten is in hoeverre de emissies en ten gevolge daarvan de immissies afnemen, wat weer tot gevolg zou moeten hebben dat de negatieve gezondheidseffecten en de overlast door geurhinder afneemt.

Ook is er geen schatting gemaakt van het kwantitatieve effect dat verwacht wordt van de maatregelen. Er wordt veel tijd en geld gestopt in de Uitvoeringsagenda en het nemen van bepaalde maatregelen, maar wat wordt er verwacht van het effect op de emissies op korte en langere termijn? Daar is nog niets over gezegd in de Uitvoeringsagenda.

Als voorbeeld noemen we maatregel 4 uit hoofdstuk 5, de (versnelde) invoering van de Europese Ecodesignrichtlijnen. Is bekend welke effect deze maatregel kan gaan opleveren? Uit de literatuur is bekend dat slecht stookgedrag en/of het gebruik van verkeerde brandstof de emissies van kachels vele factoren (tot een factor 100) kan verhogen. Is bekend wat het effect van nieuwe kachels is als er slecht wordt gestookt en/of verkeerde brandstof wordt gebruikt? Of anders geformuleerd: is de invloed van het stookgedrag en het gebruik van verkeerde brandstof niet vele malen groter dan het effect van een nieuwe kachel? Zie ook het artikel in het tijdschrift Lucht, nr.3 2020 "Niet de houtkachel verbieden, maar beter leren stoken?".

Monitoring Pilot Houtstookarme wijk.

Effect van het totale project.

Is van tevoren bepaald welk effect behaald zou moeten worden gezien de inspanningen in tijd en de kosten van een dergelijk project in volgende gemeenten? Bijvoorbeeld het terugdringen van het aantal gehinderden met 50% of vermindering van emissies of immissies met een bepaald percentage?

Effect per maatregel

Ons voorstel is het effect van elke specifiek genomen maatregel apart te monitoren. Zo kan uit alle maatregelen de meest effectieve worden bepaald. Effecten van en ervaringen met individuele maatregelen is voor het vervolg in andere gemeenten van groot belang. Wij geven u dan ook in overweging om de uitvoering van de maatregelen na elkaar te starten zodat het effect per maatregel beter is te monitoren.

Bij een aanzienlijke beperking van de overlast en verbetering van de luchtkwaliteit wil je weten wat het effect van elke maatregel is. Bijvoorbeeld of de stookcursus verreweg het positiefste effect heeft op het terugdringen van de overlast. Bij volgende projecten kan de subsidie voor nieuwe kachels dan vervallen en hoeven er geen kosten te worden gemaakt voor de verwijdering van een bestaande stookinstallatie. Als alleen op het totaaleffect wordt gemonitord zul je deze informatie niet krijgen.

Indicatoren.

Als indicatoren kunt u denken aan:

1. Luchtverontreiniging; bijvoorbeeld te meten op diverse manieren via een zogenaamd burgermeetnet.
2. De emissies bij de individuele te vervangen kachels.
3. De overlast die wordt ondervonden.
4. De kennis over de gezondheidseffecten van houtrook.
5. De houtstookinstallaties, die er zijn en hoe vaak ze worden gebruikt.
6. Het aantal stokers dat de stookcursus heeft gevolgd.
7. Het aantal houtstookinstallaties dat is vervangen of opgeheven.

Wij adviseren voor het meten van indicator 1 gebruik te maken van de kennis die door de Universiteit Utrecht, IRAS in het project Charred is opgedaan. In de Volkskrant d.d. 21 november 2020 stond een uitgebreid artikel over burgermeetnetten die samen met wetenschappers o.a. van het RIVM worden opgezet. Voor indicator 2 zijn wellicht de resultaten van het TNO-onderzoek naar indicatoren voor gezondheidseffecten van de uitstoot van houtkachels bruikbaar. Voor de indicatoren 3 t/m 5 adviseren wij alle bewoners van de betreffende wijk te betrekken door middel van een enquête, voorafgaand aan het project als nulmeting en aan het eind als effectmeting. Wij adviseren om de indicatoren 6 en 7 tijdens het project bij te houden.

Nulmeting.

Voor de nulmeting kunt u denken aan het beantwoorden van de volgende vragen:

- Hoe is de kwaliteit van de lucht buiten in de wijk voordat de maatregelen worden genomen?
- Hoeveel overlast wordt er door de bewoners ondervonden? Laat hen een indicatief cijfer geven.
- Wat weten bewoners (stokers en niet-stokers) over de gezondheidseffecten van houtrook voor hen zelf in het gebied waar de pilot plaats vindt bij de start van het project?
- Welke kennis heeft de stoker m.b.t. stoken?
- Hoeveel en welk type houtstookinstallaties zijn er in de wijk aanwezig?

Monitoring gedurende de pilot

De monitoring volgt de indicatoren tijdens de uitvoering van het project:

- Veranderingen in de luchtverontreiniging worden gemeten met burgermeetnetten.
- De gemeente monitort het aantal meldingen dat via de app van de Stookwijzer binnenkomt. Omdat de app aangeeft waar en hoe vaak de overlast wordt geconstateerd is het voor de gemeente ook mogelijk de specifieke locaties in kaart te brengen.
- Om verschil waar te nemen vullen burgers daarnaast een vragenformulier in als zij hinder melden. Bijvoorbeeld: U heeft overlast gemeld. Geef een cijfer van 1-10 hoe groot u de overlast waardeert op de gebieden stank, gezondheid, overig; score 1 betekent geen overlast en score 10 zware overlast door houtrook.
- Enzovoorts.....

Effectmeting direct na de pilot en na een bepaalde periode bijvoorbeeld een jaar.

Voor de effectmeting worden de indicatoren van de nulmeting en de monitoring gebruikt. De inhoud van de effectmeting na een bepaalde periode zou idealiter hetzelfde moeten zijn als de effectmeting direct na de pilot. Met deze effectmetingen kan het beleid getoetst en geëvalueerd worden.

Tenslotte

Wij hopen met dit advies een positieve bijdrage te leveren aan het realiseren van een van de doelen van het Schone Lucht akkoord, namelijk het verminderen van de emissies van houtstook door particulieren.